

L'extraordinari silenci de Solius

Cinquanta anys del monestir cistercenc de Santa Maria de Solius

A Santa Cristina d'Aro van donar sortida, aquest 2017, a l'Any Solius. S'han complert els mil cent anys de la definició del terme, que s'estén dins el massís de l'Ardenya fins al mar, a Canyet, els cinquanta anys de la fundació del monestir cistercenc de Santa Maria de Solius i els cent de l'arribada de l'escriptor gironí Xavier Monsalvatje per a una llarga convalescència, que va fruitar en les seves *Proses del viure a Solius*. Però el que s'ha de celebrar de debò és que aquella terra descrita fa més mil anys encara sigui recognoscible.

JOSEP PUJOL COLL > Text

No es pot negar que Solius duu un nom evocador. La carretera que hi mena només deixa veure alguna casa de pagès, els camps ben portats, arbres en vibració que deuen resseguir una riera. A l'església de Santa Agnès, els únics guardes de seguretat són uns fornits xiprers centenaris. Si a d'altres llocs pot resultar natural, aquest enigmàtic silenci a la vall d'Aro eixorda i

provoca, perquè la solitud de Solius no és cap destí que estigui gravat en el seu nom, sinó un guany comunitari exposat sempre a la cisa particular.

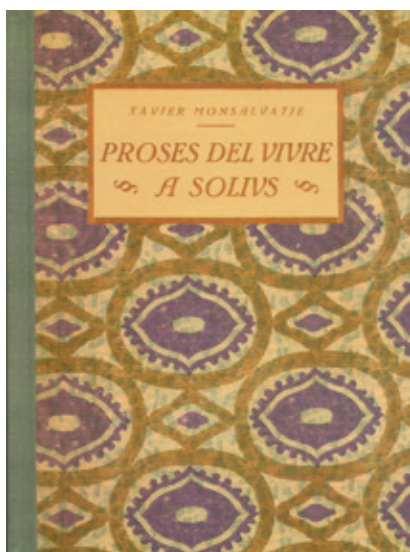
I és que la fesomia actual del terme agrícola de Santa Cristina d'Aro es presta a falses etimologies. No, Solius no prové de *solitari* sinó d'*Ipsos Olivos*, més endavant Sos Olius. Fa poc que han celebrat mil cent anys de l'existència del terme, delimitat en una venda del 916 que n'esmenta els límits i que documenta la presència de cases, terres, vinyes, conreus i erms, prats, pastures, aigües i aqüeductes. Amb motiu de l'Any Solius, s'ha editat un monogràfic especial que recorre la història d'aquesta zona, des dels primers habitants que aixecaren els nombrosos menhirs fins a les darreres lluites per preservar un territori massa llaminer

per a l'especulació. Fins al segle xx, tanmateix, els canvis van ser graduals i les revolucions, amb comptagotes. D'*Ipsos Olivos* a Solius els menhirs encara resistien, a les cases de pagès es feia de pagès i la rectoria tenia rector.

De rectoria a monestir

Però ja no hi havia rector quan van arribar a Solius quatre cistercencs vinguts de Poblet, el 21 de gener de 1967. La rectoria només servia de casa de colònies del bisbat, i amb poca requesta, perquè el mar quedava massa lluny. Eren Edmon Garreta (fins llavors abat de Poblet), Jordi Gibert, Enric Benito i Albert Fontanet. Els nous estadants venien a revitalitzar el monaquisme sota el nou esperit del concili Vaticà II, i a començar una experiència de vida en comunitat que avui perdura, un fet tan extraordinari i extravagant com el silenci de Solius.

Segons el germà Albert Fontanet, a Poblet s'havien sentit esclaus del monument, de l'enorme carcassa amb tot el pes de la seva història. Volien més contacte amb la gent que no amb les pedres, per això van instal·lar-se provisionalment a la rectoria de Solius com a base per a la recerca d'un lloc definitiu, amb el beneplàcit del bisbe Narcís Jubany. Van anar descartant possibilitats, com Sant Pere de Rodes

>> *Les Proses del viure a Solius, reeditades.*

Fa poc han celebrat mil cent anys del terme, delimitat en una venda del 916 que n'esmenta els límits i que documenta cases, terres, vinyes, conreus i erms, prats, pastures, aigües i aqüeductes

o Vilabertran (no volien repetir un nou Poblet), Banyoles (preferien un àmbit més rural) o els Arcs d'Olot (calia església i residència), fins que es van adonar que el lloc on ja estaven posseïa les condicions idònies. Al cap d'un any consagraren un nou altar i beneïren la imatge de la Mare de Déu de Solius, esculpida pel colomenc Josep Martí-Sabé, amb una branca d'olivera (d'*oliu*) a la mà. La rectoria es va ampliar amb la construcció del discretíssim edifici del monestir, obra de l'arquitecte Joaquim Maggioni, i l'església parroquial es va modificar per combinar el seu ús parroquial amb el de la comunitat cistercenca.

Als primers temps els soliuencs van sorprendre's de trobar-se uns monjos que volien fer de pagès com ells: «Recollíem menjar per a les vaques. Aquí la gent s'ajudava, era precisament la vida senzilla que buscàvem», explica el germà Fontanet. Més endavant han anat fent altres feines, especialment s'han dedicat a l'enquadernació de llibres, a l'hostatgeria i a conrear l'hort propi, de manera que han pogut dur una vida modesta però autosuficient. Les visites a la col·lecció de diorames pessebrístics, començada el 1970 pel germà Gilbert Galceran, també hi ajuden.

Han arribat a ser una dotzena de monjos: «Si s'haguessin quedat tots els que ho han provat seríem més d'una vintena, però ara costa de trobar nous postulants». El darrer va entrar-hi fa catorze anys, n'és el més jove, però ja és a la quarantena. Per a ells la regla de sant Benet és plenament vigent, només reciclada per als nous temps. Avui dia s'afaiten aquelles llargues barbes amb màquina elèctrica i deixen els hàbits blanc-i-negres per a dates

assenyalades. Ara són nou, i el primer de maig d'enguany el prior fundador, el pare Edmon Garreta i Olivella, va traspasar, als 96 anys. Al final de la trobada en visitem la terra fresca i lleu que el cobreix, rere l'absis, prop de dos altres germans. La comunitat entoma el seu envelliment amb estoïcisme, esperançada i sabedora des de la vella rectoria (com Xavier Monsalvatje cent anys abans) del miracle cíclic de la Pasqua i la primavera.

Mentrestant, els cistercencs són d'aquest món, són de Solius. La comunitat no ha callat quan ha calgut defensar el terme de les nombroses hostilitats especulatives al llarg d'aquests cinquanta anys: el monestir ha anat fent de parallamps contra tempestes cícliques que no semblen tenir aturador. Ells saben el que ha costat el silenci que encara, tot i les ferides, regna a la vall.

Josep Pujol Coll és escriptor.

El Monsalvatje més elegant

Commemorant el cinquantenari del monestir, s'han reeditat les *Proses del viure a Solius*, de Xavier Monsalvatje (1881-1921). Malalt, però fent menys repòs del que li recomanaven els metges, a la rectoria va pintar-hi, i sobretot va escriure-hi, unes proses que narren lentament i poètica la vida de la comunitat rural durant la seva llarga estada. Es va meravellar per l'Aplec de Sant Baldiri, per la religiositat senzilla de la majordona, pels sorolls de la rectoria; va envejar la vitalitat fogosa i fèrtil de la natura despertant-se, però sobretot va enyorar-se profundament de Girona, allà lluny. Entretant, era visitat pels seus amics gironins, per Carles Rahola, Miquel de Palol o Prudenci Bertrana. Després de la seva mort, els seus amics van fer-ne una edició de bibliòfil de 125 exemplars, amb el bon gust noucentista de la impremta Dalmau Carles Pla. Els facsímils editats per l'Ajuntament de Santa Cristina d'Aro mimitzen la introbable edició de 1922, abrigada de textos i imatges que n'expliquen el context històric.

>> *Els primers monjos de Solius. D'esquerra a dreta, Albert Fontanet, Enric Benito, Edmon Garreta i Jordi Gibert.*

>> *La rectoria de Solius, ara integrada dins el monestir cistercenc.*

>> *Xavier Monsalvatje, per A. Martorell (1915).*

